

Az ötvenes évek propaganda képei ^[1]

MAGYARORSZÁG ÚJ ARCA

A Magyar Dolgozók Pártja II. kongresszusa alkalmából Magyarország új arca címmel jelent meg az alábbiakban bemutatott képeskönyv, amely híven példázza a Rákosi Mátyás vezette diktatúra hamis propagandáját, annak sajátos jellemzőit. Az élet szebb és vidámabb lett, a munkások és parasztok boldogan dolgoznak, lelkesen teljesítik túl a maximumot, szolgáltatják be a terményeiket, tanulnak, sportolnak, szórakoznak...

A kötet egy olyan álomországot idéz meg, amelynek önfelédten mosolygó, gondtalan népe igenis hálás az őt segítő hatalomnak és vezérének, Rákosi Mátyásnak.

**A Magyar Dolgozók Pártja II. kongresszusa alkalmából
Budapest, Szikra Könyvkiadó, 1951.**

A kommunista párt hatalomra kerülése az 1940-es évek végén a propagandában lényegi átalakulásokat hozott magával. A *Rákosi Mátyás* vezette diktatúra meghatározó szereplői saját nagyságukat és sikereiket kívánták egy színes képeskönyvben megörökíteni, aminek apropóját a Magyar Dolgozók Pártja 1951. február 25. és március 2. között tartott II. kongresszusa adta. Ismeretes, hogy a nagymértékben felemelt beruházási összegek, a hidegháború légkörében megnövelt katonai kiadások miatt az országban ellátási nehézségek voltak, amit csak fokozott az erőszakos tsz-esítések következtében szétvert mezőgazdasági termelés. A bemutatott képek azonban egészen más országot mutatnak be: mintha minden a lelkes, sikeres munka körül forogna, és természetesen mindez „szeretett apánk”, „Sztálin elvtárs legjobb tanítványa”, azaz Rákosi Mátyás vezérletével.

Mindennek ellenére nem tagadhatjuk meg az elismerést a kötet készítőitől, hiszen egy olyan álomországot igyekeztek belesulykolni az ország lakosságának a tudatába, amit akkor még sokan valóban elhittek.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

A négy elkülönített részből álló kötet elején természetesen a három nagy „vezető”: Lenin, Sztálin és Rákosi képei díszelnek - a kommunista ideológia megalapozói, Marx és Engels ebben a kötetben nem voltak fontosak -, majd egy rövid történeti képsorral vezetik el az olvasót háború végétől az akkori jelenbe. E fotók természetesen a kommunista párt szerepét domborítják ki: a földosztás, a gyárak, majd az iskolák államosítása, a kommunista és a szociáldemokrata párt „egyesülése”, és végül az 1949-es választás, amelyen az ellenfél nélküli Népfront *fényes győzelmet* aratott.

A kötet nagy súlyt fektet a gazdaság, elsősorban az ipar sikereinek ábrázolására. Különböző grafikonokkal mutatják be, hogy mennyivel növekedett az ipari termelés, a termelékenység, a beruházások aránya, és ennek megfelelően a munkáslétszám. Mindezt az ipar egyes ágazataiban elért nagyszerű eredmények követik: hidak, új épületek, gyárépületek, csarnokok, bányák. Ezek a felvételek tudatosítják az olvasóban a *nagy* Szovjetunió segítségét, hiszen a bemutatott képeken látható gépeket a *birodalomban* gyártották, vagy szovjet tanácsadó oktatja a sztahanovista, Kossuth-díjas magyar munkásnőt a helyes munkamódszerekre. Külön felvétel készült a sztahanovista *Horváth Ede* esztergályosról, aki később, mint a győri Rába Művek vezérigazgatója *vörös báróként* is ismertté vált. Ezt a blokkot természetesen a boldog életet demonstráló életképek is kiegészítik: munkások galyatetői üdülése, *Az élet szebb és vidámabb lett* címmel táncoló fiatalok, *Könyi elvtárs*, a *Ganz Villamosági [Gépgyár] sztahanovistája otthonában* stb.

A mezőgazdasági rész, ha lehet, még jobban eltávolodik a valóságtól, és a korszak szinte minden propagandafofoga visszatrükközik a képeken. A jellemző hamis statisztikák hivatottak visszaadni, hogy pl. 1949-1950-ben a földműves-szövetkezeti boltok forgalma kétszeresére nőtt. Csak arról nem esik szó, hogy a kis magántulajdonú boltok megszüntetésével a falusi lakosság kénytelen volt a szűk választékú szövetkezeti elárusító helyeken vásárolni. A traktorok számának növekedése mellett kiemelik, hogy az ipari munkásság milyen nagy mértékben segíti a parasztságot. Természetesen a bemutatott géppálmások is teljesen újak, moderneek, ahol női traktoristák dolgoznak, és a földön szovjet gyártmányú láncfalpas *sztalinc* traktor szánt. A fejezet elején látható grafikon szerint erősödik a tsz-mozgalom, bár arról nem esik szó, hogy az újonnan erőszakkal összetákoltt, és zömmel szegény szövetkezetek nem vásárolhattak mezőgazdasági gépeket, és kénytelenek voltak - ha volt rá pénzük - az akkor még meglehetősen gyér számú géppálmások vitatható szintű szolgáltatásait igénybe venni.

A szovjet segítség ismételen előtérbe kerül, hiszen magyar parasztküldöttség vizsgálja a *fejlett* szovjet állattenyésztést, és különös tekintettel az üzbeisztáni gyapottermesztést. Az utóbbi felvételen az érésben lévő gyapot magassága meghaladja a két métert, míg a néhány kocával később bemutatott *virágzó* magyar gyapotültetvény látványa meglehetősen lesújtó, hiszen a szüretelendő gyapotnövény szára gyanúsán rövid. Ez egyrészt szerkesztői figyelmetlenségre is utal, másrészt arra, hogy a kötet szerkesztőinek fogalmuk sem volt arról, mekkorára kellene nőnie a gyapotnak. Ismeretes, hogy a hideg éghajlati viszonyok miatt a magyar gyapotprogram - minden erőszakolás ellenére - rövid időn belül kudarcba fulladt. A valóságot leginkább meghazudtolóan azonban azokat a képeket vélhetjük, amelyeken az egyéni gazdák lelkesen teljesítik beszállítási kötelezettségüket, vagy amikor az egyik gazda a szerződött termény leadása után rádiót vásárolt (!) családjának.

A kulturális fejezet mutatja talán a legtöbb valóságelmelet, bár nem felejtethető el, hogy amikor könyvek példányszám-emelkedésének a számadatait nézzük, ezek igen nagy százaléka a politikai kiadványokat: Marx, Lenin, Sztálin, és a hazai *nagyok*, Rákosi, Gerő Révai, Farkas Mihály stb. „műveit”, valamint a nagyszámú propaganda- és oktatási anyagot foglalja magába. Emellett természetesen nem lehet azt sem elfelejteni, hogy a világ- és a hazai irodalom számos korábbi és korabeli képviselőjét fosztották meg politikai okokból a megjelenés lehetőségétől. Az meg szinte komikus, hogy a könyvhétlen egy ifjúmunkás Lenin-Sztálin válogatást vásárol, és nézi társaival együtt boldog örömmel.

Nem tagadható azonban, hogy igen sok gyermek és felnőtt számára vált valósággá a tanulás, amit a szerkesztők jól ki is használtak, hiszen mindenütt boldog gyerekeket látunk: az iskolában, a szakkörön, az új iskola előtt, az úttörővasútnál és természetesen a szovjetunióbeli úttörőtáborban.

Jó pár képet láthatunk a korszak kulturális kínálatából, amelyek ezen idők sematikus filmjeit, színházi előadásait idézik fel - ismét akad szovjet szerző is - erősen érvényesítve az osztályszemléletet, azaz a munkásság nagyszerű életét, esetleg a „levitézlett, régi uralkodó osztályok” megbüntetését demonstráló jeleneteket.

Ami valóban sikernek számított, az a sport volt, hiszen sokaknak ez volt az egyedüli kitörési lehetőség, és a kommunista vezetés sokat adott arra, hogy bebizonyítsa a szocialista sport felsőbbrendűségét az „imperialista” országokéval szemben. Erről úgyszintén több példát szolgáltat a kötet.

Az utolsó fejezet: „Hazánk nem rés, hanem erős bástya a béke frontján” Rákosi idézettel kezdődik, amely utóbb a köznép nyelvében a „hazánk” szó helyett egy egészen más kifejezésre asszociálódott. Az itt látható felvételek a nagy demonstrációk bemutatását tűzték ki célul: a budapesti Világifjúsági Találkozó nagy rendezvényeit, a felszabadulás napjának nyilvánított április 4-i felvonulást és más kongresszusokat (Magyar Nők Demokratikus Szövetsége. Magyar Szovjet Társaság, Békekongresszus stb.). Természetesen a Magyar Néphadsereg ábrázolása sem maradhatott el, élén a „kiváló katonai felkészültségű” *Farkas Mihály* vezérezredessel. A többi felvétel már a pártkongresszus előkészületeit szolgálta, amelynek keretében gyűjteni lehetett a koreai háborúra, kötelező önkéntességgel békekölcsonnt lehetett jegyezni, vagy részt lehetett (kellett) venni a kongresszusi munkaversenyben.

Itt említenék meg, hogy a könyvben több helyütt elszórva találhatunk „nagyszerű” sematikus festményeket - az egyik felvételen ennek az „irányzatnak” felkapott képviselője, a Kossuth-díjas (!) *Mikus Sándor* éppen oktatja az ifjú művészpálántákat. A két „gyöngyszem” azonban tagadhatatlanul *A százezrek kenyere a Szabad Nép* című, amelyen egy lelkes munkás és egy paraszt látható, valamint az utolsó fejezet záró festménye, amelyen a rendszert szimbolizáló munkás, fiatal parasztasszony és katona jövőbe tekintő lelkes mosollyal áll együtt a visszafogottan vigyorgó pártfőtökárral, Rákosi Mátyással.

Címkék:

[Magyar Dolgozók Pártja](#) ^[3]

[MDP](#) ^[4]

[Rákosi Mátyás](#) ^[5]

[propaganda](#) ^[6]

[kongresszus](#) ^[7]

[MNDSZ](#) ^[8]

Kiadás: 6. évfolyam (2006) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/az_otvenes_evek_propaganda_kepei.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/az_otvenes_evek_propaganda_kepei.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D60

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-dolgozok-partja>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/propaganda>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kongresszus>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mndsz>